

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry, Lausunto sote-uudistuksen lakiluonnokseen.

Sote-uudistuksen yhteydessä kiinnitettävä erityistä huomiota palveluiden laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseen ja seurantaan sekä vaadittava yhteiskuntavastuullisuutta

Koskien hallituksen esitystä eduskunnalle sote-maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi, Yhteiskunnallisen yritysten liitto ARVO ry haluaa lausunnossaan nostaa esiin seuraavat näkökulmat:

- 1. Sote ja hyte- palveluiden laadun ja vaikuttavuuden seuraamiselle ja kehittämiselle tulee laittaa enemmän painoarvoa. Kaikilta palveluntuottajilta tulee vaatia kokonaisvaltaista yhteiskuntavastuullisuutta sekä sosiaalisten että ympäristökriteerien osalta.**
- 2. Asiakkaan mahdollisuudet vaikuttaa käyttämiensä palveluiden valintaan ja kehittämiseen on turvattava.**
- 3. ARVO kannattaa monituottajamallia. Palvelujen laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi monipuolisten kumppanuuksien on oltava mahdollisia.**
- 4. Valmisteltavalla lailla on varmistettava, ettei järjestöjen ja yhteiskunnallisten yritysten työ jää katveeseen uusissa rakenteissa. Näiden arvolähtöisten toimijoiden erityisosaaminen tulee huomioida ja sitä voidaan hyödyntää paljon nykyistä paremmin.**

Laatu, vaikuttavuus ja yhteiskuntavastuullisuus sote- ja hyte-palveluissa

Sote-maakunnan järjestämisvastuulla olevat palvelut ovat luonteeltaan terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä ja niistä varsin monissa viime sijaisena hyötyjänä ovat haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt (kuten muistisairaat vanhukset, vaikeasti kehitysvammaiset henkilöt, lapset yms). Olisi syytä harkita sen vaatimista, että palveluntuottaja on yhteiskuntavastuullisesti toimiva organisaatio, joka pystyy todentamaan vastuullisuutensa joko sertifikaateilla, asianmukaisilla merkeillä tai organisaationsa perustamisasiakirjojen tai sääntöjen nojalla. Tavoitteena tulee olla, että varmistetaan palveluntuottajan toimivan kokonaisvaltaisesti vastuullisesti.

Palveluiden laatua sekä vaikuttavuutta tulee seurata kaikkien tuottajien osalta samalla tavalla ja nykyistä tarkemmin. Palveluiden vaikuttavuuden arviointia tulee lisätä ja kehittää, ja vaikuttavuuden jatkuvaan kehittämiseen kannustaa.

Asiakkaan vaikuttamismahdollisuudet on turvattava

Palvelua saavan kansalaisen osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet itseään koskevissa palveluissa ovat ensisijaisen tärkeitä ja tuovat tutkitusti positiivisia terveysvaikutuksia. On varmistettava, ettei uusi hallintorakenne, kuten kunnan ja maakunnan väliin jäävä soten ja hyten välinen raja, kavenna kansalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Palveluiden jatkuvuus esimerkiksi kilpailutilanteissa on turvattava ja asiakkaan omat toiveet näissä tilanteissa huomioitava.

Sote-uudistuksen lakikokonaisuudessa kansalaisten osallisuus tulee huomioida monipuolisesti; kansalaiset palveluiden käyttäjinä, kehittäjinä, edustuksellisen demokratian prosesseihin osallistujina (äänestäjinä, ehdokkaina vaaleissa, valittuina edustajina) ja kansalaisyhteiskunnan toimijoina (esim. järjestöissä).

Monituottajamalli – lisää yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välille

ARVO kannattaa monituottajamallia ja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyön lisäämistä. Kolmannen ja yksityisen sektorin palvelutuotanto tulee huomioida ja erilaisiin yhteistyömalleihin kannustaa. Yhteiskehittäminen ja innovaatiot tulee mahdollistaa erilaisin monituottajakokonaisuuksin.

Alihankintaa ei tulisi turhaan rajoittaa, sillä se estää pienten toimijoiden pääsyn sote-markkinoille. Ostopalveluja ei ole syytä rajoittaa nykytilaan verrattuna, vaan on pyrittävä yhteistyössä hyödyntämään järjestöjen ja yritysten monipuolinen osaaminen ja palvelut.

Järjestöjen ja yhteiskunnallisten yritysten monipuolinen työ ja osaaminen tunnistettava ja hyödynnettävä laajemmin

Sote-uudistuksen yhteydessä on huolehdittava, että järjestöjen ja yhteiskunnallisten yritysten monipuolinen työ sote- ja hyte-palveluiden sekä kansalaisyhteiskunnan toimintojen parissa ei jää kunnan ja maakunnan väliseen katveeseen. Järjestöt ja yhteiskunnalliset yritykset ovat erityisryhmien tarpeiden erityisosaajia ja niiden jäädessä katveeseen heikentäisi tämä myös monien haavoittuvassa asemassa olevien kansalaisten asemaa.

Maakuntien tulisi hyödyntää laajemmin järjestöjen erityisosaamista ja palveluita ja integroida esimerkiksi kokemusasiantuntija- ja vertaistuki- palveluita paremmin osaksi sote-palveluita. Sote-maakunnan tulee huolehtia siitä, kaikilla oleellisilla tahoilla on riittävä tuntemus järjestöjen tarjoamista palveluista, jotta kansalaisilla on yhtäläiset mahdollisuudet tulla halutessaan ohjatuksi järjestöjen toiminnan piiriin.

Sote-maakuntien tulee tuntea oman alueensa järjestöt ja yritykset sekä niiden tarjoama toiminta ja palvelut. Järjestöjen, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyötä voitaisiin lisätä esimerkiksi muodostamalla yhteistyöelin ja nimittämällä erityinen vastuuhenkilö, jonka tehtävänä olisi tuntea ja pitää yhteyttä maakunnan alueella toimiviin sote-järjestöihin ja -yrityksiin.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja Kimmo J. Lipponen
puh. 040 758 7247
kimmo.lipponen@arvoliitto.fi
Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry